

Euskadi: una p

El proper mes de març se celebrarà a Euskadi una conferència de pau. Una experiència insòlita després de molts anys de violència política que ha estat convocada per un moviment social innovador en el panorama basc: Elkarri.

Des de fa un temps, en el llenguatge polític basc hi ha noves paraules. Se sent parlar de solució dialogada, d'acord, de final de cicle de confrontació, de distensió. En definitiva, se sent parlar de pau. L'introduïdor d'aquest nou llenguatge ha estat un moviment anomenat Elkarri. Aquest grup, situat al marge dels partits polítics, es defineix com "un moviment social que pretén que la situació de violència que hi ha al País Basc se resolgui per una via de diàleg i acord". Així el defineix Jonan Fernández (Tolosa, 1962), coordinador d'un moviment que va néixer sota sospita i amb la desconfiança de tothom però que amb el temps s'ha anat guanyant la credibilitat d'amplis sectors de la societat, de totes les ideologies, al mateix temps que augmentaven els atacs d'aquells que estan interessats a eternitzar el conflicte. Avui Elkarri —que l'endemà de la mort de Gregorio Ordóñez va afirmar que l'últim atemptat d'ETA és "senyal d'un camí que no té sortida"— té 2.500 socis, 1.200 militants i ha presentat davant notari 259.000 signatures a favor de la pau. Per avançar cap aquest objectiu, ha convocat pel proper mes de març a una Conferència de Pau per Euskal Herria tots els partits polítics bascos per parlar d'"Autogovern, sobirania i autodeterminació, propostes per un acord". Serà la primera vegada en molts anys que seuran a la mateixa taula sectors enfrontats. L'ombra de l'acord d'Irlanda del Nord plana sobre la conferència.

—*Quan Elkarri parla de diàleg i acord, entre quins interlocutors planteja aquest diàleg i quins punts d'acord proposa?*

—Començant per la segona pregunta, els punts de l'acord han de parlar sobre les raons de fons que motiven el conflicte. Aquestes raons que mantenen el conflicte sorgeixen de les relacions entre Euskal Herria i l'estat. El problema de fons és que la relació que s'ha establert entre el poble basc i l'estat des de fa divuit anys no ha aconseguit el consens social i polític suficient. Això ho diu fins i tot el mateix Pacte d'Ajuria Enea.

—*I el diàleg, entre qui i qui?*

—Aquí deixem totes les portes obertes. Hi ha tan poc diàleg a Euskadi, que qualsevol inicia-

tiva de diàleg significaria un pas endavant. A nosaltres, si ETA i el Govern espanyol comencessin a parlar ens semblaria bé i ho recolzaríem. Però ens sembla més fàcil en aquests moments i més factible començar per un diàleg entre partits polítics, a l'estil de la via irlandesa.

—*A Euskadi un sector de la societat defensa que la pau implica que ETA deixi de matar i un altre sector diu que pau equival al reconeixement del dret a l'autodeterminació. Quina és la pau que proposa Elkarri?*

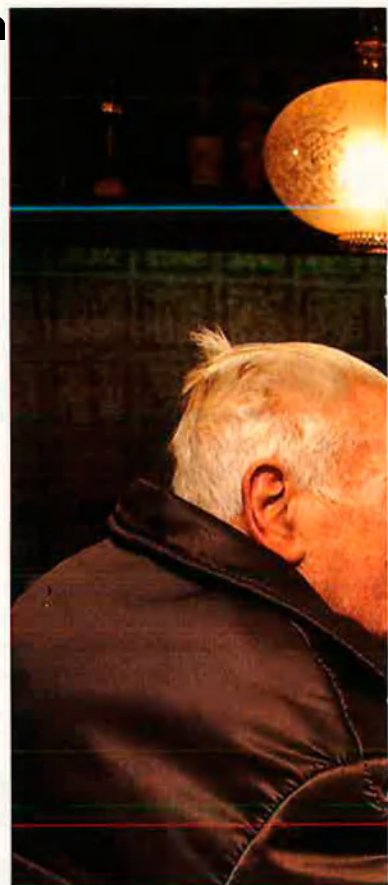
—Enfront d'aquestes dues versions de la pau, nosaltres diem que pau és igual a diàleg i acord. Aquestes dues tesis —pau implica que ETA deixi de matar o pau és igual a autodeterminació— han creat en els darrers anys un nus que és molt difícil de desfer, al marge que siguin legítimes o encertades. Ens sembla que l'esquema pau és igual a diàleg i acord pot desfer el nus.

—*Quan Elkarri afirma que el problema de fons és el model de relació entre Euskal Herria i l'estat, diu que la solució implica modificar l'actual model vigent. Reivindiqueu el dret a l'autodeterminació?*

—Nosaltres no hi posem el llistó. El que diem és que el poble basc és subjecte del dret a l'autodeterminació i per tant li correspon. Però no diem que el llistó de l'acord és que reconeguim a aquest país el dret a l'autodeterminació. Elkarri el que ha de buscar és l'acord que més consens reflecteixi.

—*Quina diferència hi ha entre Elkarri i altres organitzacions com Gesto por la Paz, per exemple?*

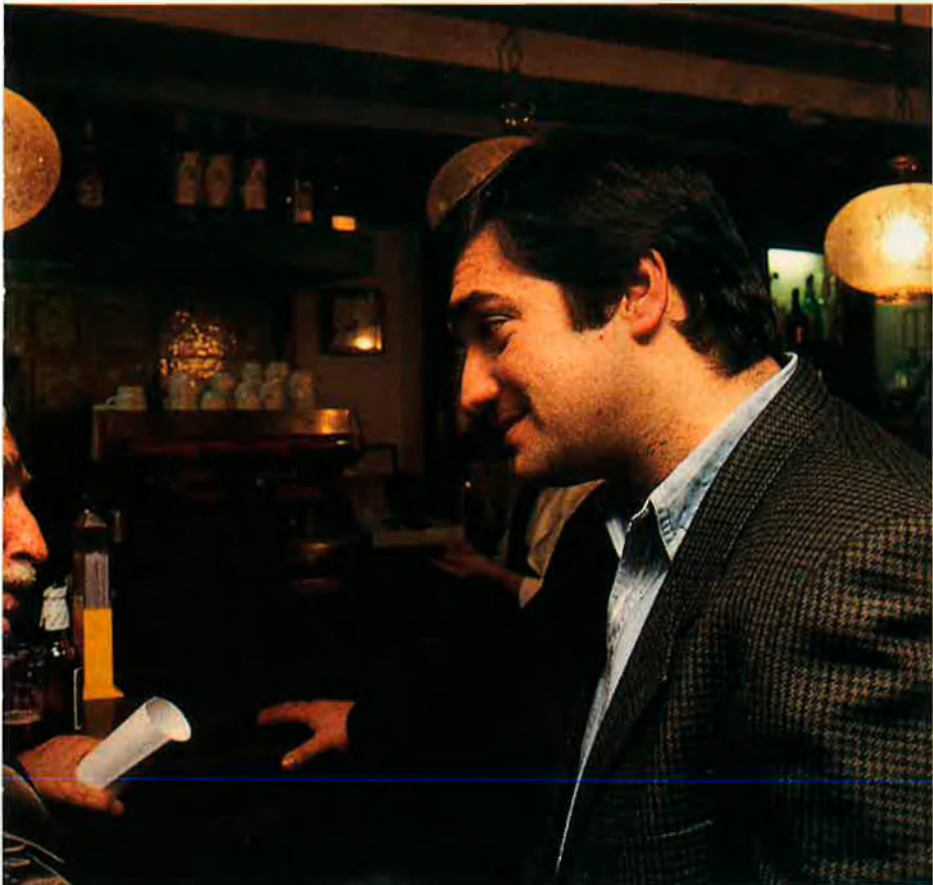
—Fonamentalment dues. Una de contingut i una quant a forma de funcionar. Anant a continguts, Gesto por la Paz ha treballat sempre en la línia de denúncia de la violència d'ETA. El nostre eix d'actuació, al marge que denunciem totes les expressions de violència, és centrarnos en una via de solució. Exercir la mediació social. Quant a forma, hi ha la diferència de concepció del moviment social. Nosaltres creiem que els moviments socials tenen gran importància en aquest final de segle i són vitals per estructurar la societat i per articular una democràcia participativa.

"L'afer dels GAL, que ara està tan de moda, posa en evidència que l'estat no descarta l'ús de la violència, una violència il·legítima, per resoldre el conflicte basc."

Proposta de pau

RICARD CUGAT

com un moviment de l'òrbita d'Herri Batasuna.

—Sí. Això va durar vuit o nou mesos. Vivim en un país molt polaritzat i qualsevol cosa que surt nova no s'escolta tant el que diu com qui ho diu o qui és al darrere. Durant un temps es va dir que érem la cara dolça d'ETA, el braç allargat d'HB, els pacifistes de KAS... S'han dit moltes coses. Però avui a Euskadi ja no posa ningú en dubte que Elkarri és independent i autònom. De fet, hem rebut crítiques de totes les parts: HB, KAS i ETA ens han criticat amb duresa. I també els partits del Pacte d'Ajuria Enea.

—Abans ha dit que a Euskadi hi havia violències en plural. La coneguda és la d'ETA. Quines són les altres?

—Hi ha una violència amb gran impacte visual, que es retransmet, que es fotografia, que gairebé es pot veure segon a segon que és ETA. Els seus atemptats generen molt de dolor, crispació social, etc. Però també hi ha una violència soterrada, que no es retransmet, que no té testimonis, que és la de la tortura, la dels maltractaments a les presons, la de moltes actuacions de la policia que passen sense publicitat, i a més hi ha la violència dels GAL. L'afer dels GAL, que ara està tant de moda, posa en evidència que l'estat no descarta l'ús de la violència, una violència il·legítima, per resoldre aquest conflicte. Segons les èpoques, aquesta violència va adoptant unes formes o unes altres. En aquell moment va ser en forma de GAL, i avui s'utilitzen altres formes.

—Quines?

—S'ha de dir clarament que a Euskadi hi ha tortura. Tenim testimonis directes de les últimes onades de detencions, amb situacions que recorden el més pur estil franquista pel que fa al tractament dels detinguts. També tenim testi-

—Quin perfil polític tenen els militants d'Elkarri?

—La procedència ideològica de la gent és diversa. Hi ha moltes persones que procedeixen de l'esquerra nacionalista, moltes que vénen de moviments cristians de base, gent que prové d'EA i del PNB —en menys proporció—, i tanca el ventall gent d'TU i independents.

—Quan Elkarri va néixer va ser identificat

Cas GAL: "Felipe Gonzalez ho sabia"

—L'ha sorprès que el tema dels GAL hagi esclatat tants anys després?

—Una mica sí. No ens ho esperàvem. Però no volem entrar en especulacions de per què ha sortit ara.

—Tot el que surti ara a la llum ja se sabia a Euskadi?

—Sí. Hi havia una certesa absoluta a tots nivells. No hi havia proves, però sabíem que els GAL tenia una trama arrelada al Ministeri de l'Interior i al Govern.

—És creïble González quan diu que no en sabia res?

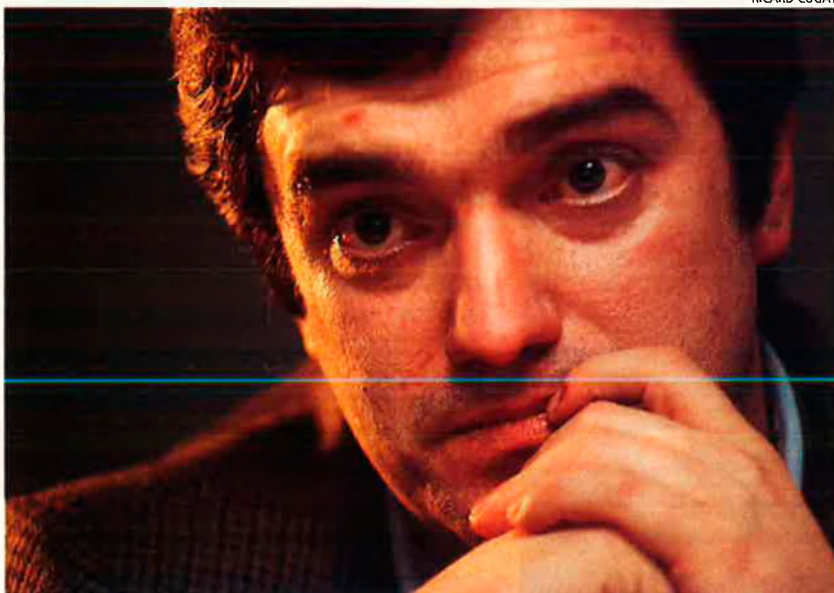
—Sí que ho sabia. Almenys així ho crec jo.

—Qui és la X del GAL?

—La X és una estratègia equivocada de l'estat per resoldre el problema basc. Més que una persona o altra, el que hi ha és una opció estratègica absolutament equivocada de com resoldre el conflicte basc i que és la base de tots els errors que s'han comès en els últims quinze anys.

P. M.

RICARD CUGAT

monis directes de situacions a les presons que recorden l'època de la Inquisició.

—A qui han convidat a assistir a la Conferència de Pau?

—Estan convidats tots els partits polítics i en aquests moments en rebem les respostes, però ja tenim confirmada la presència de totes les formacions nacionalistes.

—Té sentit una Conferència de Pau si només hi assisteixen els partits polítics i no hi són presents dos actors principals del conflicte com són el Govern espanyol i ETA?

—Sí, com una possibilitat d'acostament. Hem de ser clars: la conferència de Pau no serà la cita en què se signarà l'acord de pau. És una primera presa de contacte en què es parlarà d'autogovern, sobirania i autodeterminació. És començar un camí i a veure què dona de sí.

—La celebració de la Conferència de Pau requereix una treva d'ETA?

—No, tot el contrari. Hem demanat als participants que acudeixin a la Conferència sense posar condicions. Normalment, les experiències de diàleg que s'han volgut condicionar a una declaració de treva han fracassat i la seva virtualitat ha quedat anul·lada.

—Per molta gent dialogar vol dir donar la raó a ETA.

—Això està molt superat. No és així. Sinó tot el contrari. Els conflictes en el món es van resolent per la via del diàleg. Una mentalitat una mica progressista i intel·ligent ha d'entendre que el diàleg és un instrument de transformació dels conflictes violents. Cal utilitzar-lo i és molt més eficaç que les vies policiaques o repressives. ETA és el que aflora però darrere el fenomen d'ETA hi ha un fenomen sociopolític que existeix. Si ETA desaparegués demà, a Euskadi encara no hi hauria pau. Continuarà existint un brou de cultiu del conflicte. Per normalitzar Euskadi, el diàleg és imprescindible.

“Si ETA desaparegués demà, a Euskadi encara no hi hauria pau. Continuarà existint un brou de cultiu del conflicte.”

—L'actual crisi del Govern espanyol no el situa en les millors condicions per iniciar un diàleg sobre el conflicte basc.

—Aparentment no. El que passa és que nosaltres diem que a grans problemes, grans remeis. En aquest moment, si s'analitzen els problemes importants que té l'estat —el cas GAL, el cas Roldán, els fons reservats...— tots tenen un punt en comú amb el problema basc. El Govern de Madrid pot prendre una iniciativa que es dirigeixi a l'origen de tots els problemes.

—Quines repercussions pot tenir a Euskadi l'acord de treva entre l'IRA i el Govern britànic?

—L'acord d'Irlanda del Nord ha trencat dos mites. Un, el mite que mentre ETA no deixi de matar no hi ha res a parlar. Això era una veritat absoluta en tots els partits polítics. El conflicte d'Irlanda demostra que això no és així, que malgrat que continuï existint la violència és bo començar a dialogar per guanyar espais de confiança. Demostra que la treva no és ni punt de partida ni punt final, sinó un punt intermedi conseqüència d'un treball previ. El segon mite és el dels acords intermedis. A Euskadi està molt idealitzat el concepte de negociació. Es pensa que és una cosa que hi entres i quan en surts, està tot resolt. El procés irlandès demostra que els acords intermedis serveixen per anar avançant. A Irlanda no hi ha res resolt, però hi ha un acord intermedi que ha permès la distensió i un compromís de continuar negociant.

Pere Martí

Pere Casaldàliga i Rigoberta Menchú: avaladors de luxe d'Elkarri

Pere Casaldàliga: “Evidentment estic a favor del diàleg, entenen-lo com una postura adulta que parli i escolti, que respecta i que es fa respectar. Un diàleg que no sigui només paraules. Em sembla molt bé que Elkarri proposi no solament el diàleg, sinó també l'acord. volem que les paraules siguin creadores, ‘dir i fer’, diàleg per l'acord.”

Rigoberta Menchú: “El diàleg és la via més correcta per resoldre els problemes del món, sempre que això reflecteixi el que hi ha en el fons dels conflictes. Pot haver-hi molts acords a nivell internacional o regional, però si això no és coherent amb mesures concretes que eliminin les motivacions dels conflictes, aquests continuaran existint. Saludo amb esperança la iniciativa d'Elkarri.”